

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๐

สร้างชาติไว้เสียแต่ต้นมือ

การบำเพ็ญจิตตภาวนาก็เพื่อ ใจจะมีที่อาศัย ใจจะมีที่ยึด ใจจะมีเรือนของใจเป็นที่อาศัย ใจย่อมมีความร่มเย็น เพราะมีที่พึ่งที่ยึดที่เกาะ ฉะนั้นการสร้างที่พึ่งสำหรับใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก อย่างน้อยก็ให้เสมอกันกับสิ่งภายนอกที่กายต้องอาศัย มากกว่านั้นก็เกินไปตามวัย ยิ่งวัยแก่เข้ามามากเพียงไร ก็ยิ่งจะเสาะแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจให้มีความแน่นอนหามั่นคงยิ่งขึ้น ใจเมื่อได้รับการอบรมโดยสม่ำเสมอ ย่อมจะมีความเจริญ มีความผาสุกร่มเย็น มีความผ่อนคลาย มีความสงบเย็น เป็นที่แน่ใจแก่ตนเองขึ้นโดยลำดับ จนกระทั่งแน่ใจจริง ๆ สิ่งภายนอกอะไรจะได้จะเสียไป ไม่สำคัญ เมื่อจิตมีที่ยึดมีหลักเกณฑ์ภายในตัวแล้ว

เพราะที่ยึดของใจกับที่ยึดของกายนั้นต่างกัน อาหารของกายกับอาหารของใจต่างกัน กายเป็นรูป อาหารก็ต้องอาศัยสิ่งที่เป็นรูปด้วยกัน เช่น ข้าว น้ำ อาหารประเภทต่างๆ เหล่านี้เป็นอาหารของกาย อาหารของใจได้แก่อารมณ์ อารมณ์ที่เป็นพิษนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นภัยต่อจิตใจ เราต้องระมัดระวังอย่าให้จิตคิดไปในทางที่ไม่ดี ซึ่งจะเกิดความทุกข์ร้อนแก่ตนเอง พยายามเสาะแสวงหาอาหาร คืออารมณ์อันดีแก่จิตใจ ได้แก่ศีลธรรม มีคำว่า พุทฺโธฯ เป็นต้น ให้เป็นที่ยึดที่เหนี่ยวของใจ ใจเมื่อมีธรรมเป็นหลักยึดแล้วย่อมมีความร่มเย็น นี้ชื่อว่าใจมีอาหาร ใจมีอาหารใจก็มีความอึดพอ กับอาหารคือธรรมนั้นๆ ย่อมไม่ส่ายสั่นเร่ร้อนวุ่นวายก่อความทุกข์ความลำบาก เหมือนดังที่เคยเป็นมา

ฉะนั้นการฝึกฝนอบรมจิตใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากด้วยกันทุกคน ถ้าเราหวังผลหวังประโยชน์ หวังความสุขความเจริญสมกับเรามีความรับผิดชอบตนเองแล้ว การอบรมจิตใจด้วยศีลด้วยธรรมนี้ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งโดยทั่วกัน สมกับศาสนาที่พระพุทธเจ้า ประทานไว้ให้แก่สัตว์โลกโดยไม่เลือกหน้า ไม่เลือกชาติ ชั้น วรรณะ เพราะสัตว์โลกจะเป็นชาติ ชั้น วรรณะ ไต่ก็ตาม ก็ย่อมเป็นผู้มีกิเลสตัณหาอาสวะ ซึ่งเป็นเครื่องก่อความทุกข์จิตใจ ให้ได้รับความเดือดร้อนขุ่นมัวอยู่เสมอ จึงต้องอาศัยธรรมเป็นเครื่องชะล้าง ให้มีความสะอาดบ้างในบางกาลบางเวลา จิตใจมีความสะอาด จิตใจย่อมเป็นสุข เมื่อสะอาดแล้วก็ผ่อนคลาย ถ้ามีแต่มลทินด้วยอารมณ์ต่างๆ มาเคลือบอยู่ทั้งวันทั้งคืน ก็หาจิตไม่เจอ มีแต่ความรุ่มร้อนกลุ่มมุ่มอยู่ภายในจิตใจ วันหนึ่งคืนหนึ่งผ่านไปๆ ก็ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร หา

คุณค่าหาราคาไม่ได้ ถ้าจิตไม่มีคุณค่ามีราคาภายในตัวด้วยการอบรมเสียอย่างเดียว ฉะนั้น เราควรจะได้รับ การอบรม

ใจไม่ตาย ร่างกายแม้จะเผาแก่ชราคร่ำคร่า หรือแตกสลายลงไป โลกสมมุติว่าตาย แต่จิตใจนี้ไม่ได้ตายเหมือนอย่างนั้น ไม่ได้แก่ชราคร่ำคร่าเหมือนอย่างร่างกาย เป็นสภาพที่ รู้คงเส้นคงวาอยู่ตลอดมาตั้งกัปตั้งกัลป์มาแล้ว และยังเป็นไปอีกอย่างนี้ตั้งกัปตั้งกัลป์ เป็นแต่เพียงว่าความเปลี่ยนแปลงยกย้ายต่างๆ ของจิตที่จะไปสู่ภพน้อยภพใหญ่ นั้น เป็นไปตามอำนาจแห่งวิบากกรรมที่ตนได้สร้างไว้แล้วอย่างใด ก็ต้องหมุนเวียนไปตาม วิบากกรรมที่ตนทำไว้แล้วนั้น จึงมีความสุขความทุกข์ มีภพน้อยภพใหญ่ เป็นสัตว์เป็น บุคคลต่างๆ ไม่มีสิ้นสุด เพราะอำนาจแห่งกรรมที่ตนทำไว้แล้วไม่มีสิ้นสุด แต่ที่จะให้จิตมี ความฉิบหายไป หรือว่าตายไปเหมือนอย่างสกลกายนี้เป็นไปไม่ได้

ร่างกายเราพูดตามความจริงแล้วก็ไม่ได้ตาย ส่วนผสมที่รวมตัวกันในสกลกายของเรา นี้ก็มี ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ มาผสมเข้าแล้วมีจิตเป็นตัวการ มีจิตเป็นผู้ปกครอง เป็นผู้รับผิดชอบภายในร่างกายที่เป็นส่วนผสมนี้ แต่เวลาสลายตัวออกจากส่วนผสมนี้แล้ว ก็กลายลงไปเป็นธาตุเดิมของตน ส่วนดินก็ลงไปเป็นดิน ส่วนน้ำเป็นน้ำ ส่วนลมเป็นลม ส่วนไฟเป็นไฟ ไม่ตายไปไหนเหมือนกัน ที่เราว่าตายก็หมายถึงความสลายจากความผสม ความเป็นกลุ่มเป็นก้อนนั้นแหละ และไม่มีจิตใจครอง ก็เรียกว่าตาย ความจริงแล้วไม่มี อะไรตาย โลกเขาสมมุติกันอย่างนั้น แล้วความกลัวตายนี้กลัวมาก แต่ความเกิดไม่กลัว อยากรู้ทั้งนั้น มีความกลัวหาญต่อความเกิด แต่กลับไปกลัวต่อความตาย มันก็ไม่เข้ารูป เข้ารอยกัน ไม่ตรงกับเหตุกับผล ความกลัวหาญต่อความเกิด ความอยากเกิดกับความ อยากรู้ตาย มันไปในสายเดียวกัน เมื่อยังมีการเกิดอยู่ตราบไต เรื่องตายก็ต้องมีเป็นคู่เคียง กันไปนั้น

ท่านจึงตรัสไว้ในธรรม พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ทุกข์ นตฺถิ อชาตสฺส ทุกข์ย่อมไม่มี แก่ผู้ไม่เกิด เพราะไม่มีเรือนมีรัง ไม่มีสถานที่เกาะที่อยู่อาศัยของทุกข์ เช่น รูปร่างกลาง ตัวไม่มี ทุกข์จะมาเกาะมาอาศัยที่ไหน ทุกข์ก็ไม่มีแก่ผู้ไม่เกิดเป็นรูปเป็นร่าง ภายในจิตใจก็ ชำระออกหมด เชื่อที่จะให้เกิดอีกไม่มีเลย ท่านผู้นั้นก็บริสุทธิ์ ดังพระพุทธเจ้าที่ว่า ปรีณิพพานฯ หรือสาวกทั้งหลายท่านนิพพาน คือท่านผ่านไปด้วยความบริสุทธิ์ ไม่ได้ผ่าน ไปด้วยความมีกิเลสเหมือนอย่างเรา ซึ่งผ่านไปแล้วก็ต้องผ่านกลับมาอีก ผ่านไปแล้วต้อง กลับมา คือตายไปแล้วเกิดมาอีก ตายแล้วเกิดอีก ตายแล้วเกิดอีก ซ้ำๆ ซากๆ ยิ่งกว่าเรา

ตามรอยโคในคอก เราจะทราบได้ยังไงว่ารอยไหนไปไหน ๆ เพราะเหยียบย่ำแหลกไปหมด ในคอกของมัน

การเกิดการตายซ้ำ ๆ ซาก ๆ ก็เป็นทำนองเดียวกันนั้น แม้เช่นนั้นตัวเองก็ยังไม่อาจทราบได้ว่า ตนเคยเกิดมาก็ภพก็ชาติ กำเนิดภพชาติอันใดบ้างก็ไม่รู้ ทั้ง ๆ ที่ตัวก็เป็นตัวการ นี่คือเชื้อที่จะพาให้เกิด เมื่อพยายามชำระจิตใจให้มีความผ่องใสแล้ว แม้จะเกิดก็เกิดในสถานที่ที่ดีคติที่เหมาะสมกับภูมิจิตใจของตนที่มีกรรมเป็นเครื่องอบรมด้วยดีแล้ว ยิ่งได้ชำระให้สะอาดทั้งหมดโดยสิ้นเชิง ไม่มีสมมุติกิเลสอาสวะแม้ชนิดหนึ่งแทรกอยู่ภายในจิตใจแล้ว จิตผู้นั้นก็บริสุทธิ์

คำว่าบริสุทธิ์นั้นไม่ได้หมายถึง ความสุญ ความสุญกับความบริสุทธิ์ต่างกัน ความสุญคือสุญสิ้นโดยประการทั้งปวงไม่มีสิ่งใดเหลือเลย ความบริสุทธิ์ ถ้าไม่มีอยู่จะเอาอะไรมาเรียกว่าบริสุทธิ์ มีแบบความบริสุทธิ์ ไม่ได้มีแบบโลก ๆ มีกัน ไม่เช่นนั้นพระพุทธเจ้าจะตรัสไว้หรือว่า นิพพานัน ปรหมั วทนุติ พุทธา บรรดาพระพุทธเจ้าทั้งหลายกล่าวว่า นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ถ้ามันสุญจริง ๆ จะเอาอะไรมาเป็นสุขอย่างยิ่งอยู่นั่นละ มันสุญไปหมดแล้วจะมีอะไรมาสุขอย่างยิ่งอยู่นั้น มันก็มีธรรมชาติอันหนึ่งที่บริสุทธิ์นั้นแล ทำให้เป็นสุขอย่างยิ่ง อยู่ในธรรมชาติของตนเอง ถ้าสุญไปเสียจริง ๆ ก็ไม่มีอะไรจะมาพูดว่าสุขอย่างยิ่งได้ แน่จะเป็นแต่เพียงไม่มาเกิดเหมือนอย่างเรา เหมือนอย่างสัตว์ทั่ว ๆ ไป

เกิดที่ไหนก็เท่ากับจับจองป่าช้าในอัตภาพนั้นแล้ว ในขณะที่เกิดป่าช้าก็ตั้งขึ้นในเวลาเดียวกัน พอหมดเหตุหมดปัจจัยที่จะสืบต่อกันไปแล้ว ก็เรียกว่าตาย สลายลงไปสู่ธาตุเดิม จิตผู้ไม่มีป่าช้าก็ต้องเสาะแสวงหาที่เกิดอีกตามอำนาจแห่งกรรมดีชั่วของตน จึงไม่มีสิ้นสุดในเรื่องความเกิดตายของสัตว์นี้ ท่านว่าไม่มีเบื้องต้นเบื้องปลาย เหมือนมดไต่ขอบดั่ง ไต่วนไปเวียนมา มาถึงขอบเก่าแล้วก็ไม่รู้ว่าเป็นขอบเก่า ไต่ไปเรื่อยวนไปวนมา เราควรจะหาสารคุณใส่ตัวของเราให้เป็นที่แน่ใจ ในขณะที่เป็นฐานะ คือสิ่งที่เป็นไปได้ อยู่ ควรอยู่ในเวลา ยังมีชีวิตอยู่ที่นี่ ตายแล้วหมดทางที่จะทำดีต่อไป

พระพุทธเจ้าท่านสอนสัตว์โลกท่านสอนคนเป็น ยังมีชีวิตที่จะทราบดีชั่วได้อยู่ และแก้ไขได้อยู่ ทั้งทำดีทำชั่วได้อยู่ สอนผู้นี้แลให้รู้วิธีแก้ไขหรือถอดถอนสิ่งที่เป็นความชั่ว แล้วพยายามบำเพ็ญความดีให้มากขึ้น ศาสนาท่านสอนอย่างนั้น ท่านไม่ได้สอนคนตาย พระพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ในขณะที่มีชีวิตอยู่ พระสาวกอรหัตตอรหันต์ทั้งหลายล้วนแล้วตั้งแต่บรรลुरुธรรมในขณะที่มีชีวิตอยู่ทั้งนั้น สอนจนเป็นที่เข้าใจ จนถึงจุดหมายปลายทางได้ด้วย

ข้อปฏิบัติ เพราะความเข้าใจในการฟังจากพระพุทธเจ้า แล้วประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ใช่สอนคนตาย

เราก็เป็นฐานะที่เหมาะสมอยู่แล้วในเวลาที่มีชีวิตอยู่นี้ เวลาอ่านอรรถอ่านธรรมที่ ไหน ได้ยินครูบาอาจารย์แนะนำสั่งสอนก็นำไปประพฤติปฏิบัติ กำจัดสิ่งที่ไม่ดีแก่ตัวเอง สร้างสารคุณขึ้นภายในจิตใจให้เป็นที่มั่นคงในจิตใจ และเป็นที่แน่ใจตนเอง เมื่อเป็นที่แน่ใจแล้วจะตายเวลาใดก็ไม่เห็นสำคัญ เพราะไม่เกี่ยวกับเวลา เราไม่ได้เอาความสุข กับสถานที่กาลเวลาใดๆ เอาความสุขจากสิ่งที่เราทำถูกต้องแล้ว คือความดีเท่านั้น ซึ่งก็มี อยู่ประจำจิต จิตก็ไม่ได้ฉิบหายไปในไหนพอจะหวนจะกลับ ไม่อยากล้มอยากตายกัน

จิตไม่ตาย บุญกุศลก็อยู่กับจิต บาปอกุศลก็อยู่กับจิต เราพยายามชำระจิตที่เป็น อกุศล คือความโง่ความเขลานั้นออกให้เป็นการฉลาดปราดเปรื่องขึ้นมาภายในจิตใจ ต้อง รู้ช่องทางที่ไป รู้สถานที่อยู่อันเป็นที่เหมาะสมกับความฉลาดของตน หากว่าจะได้เกิดก็เกิด ในสถานที่เช่นนั้น ถ้าสิ้นเสียจริงๆ ไม่มีอะไรเป็นเชื้อแห่งภพแห่งชาติแล้ว ก็ไม่ต้องเกิด ให้ มาตายซ้ำๆ ซากๆ เพราะการเกิดซ้ำๆ ซากๆ อีกต่อไป

ลมหายใจวันหนึ่งๆ มันหมดไปได้ หมดไปๆ ร่างกายของเราซึ่งเป็นเครื่องมือทำ การทำงานต่างๆ นี้ มันก็ค่อยหมดกำลังวังชาลงไป เรามีอะไรเป็นหลักของจิตใจพอจะให้เป็น เครื่องอุปถัมภ์ ถ้าเราจะอาศัยสมบัติเงินทอง มันก็อยู่นั้น เงินก็นั้น ทองก็อยู่นั้น บ้านก็ อยู่นั้น สมบัติอะไรๆ ก็อยู่นั้น มันไม่ได้อยู่ในจิตของเรา ได้อาศัยชั่วคราวระยะเวลาที่มีชีวิต อยู่นี้เท่านั้น พอสิ้นลมหายใจแล้ว สิ่งเหล่านั้นก็เป็นโมฆะไปหมดสำหรับผู้นั้น นอกจากคน อื่นที่จะใช้สอยไปตามสิ่งที่เกิดที่มีสืบต่อกันไป เราเองถ้ามีความดีมาน้อย เราก็ได้อาศัย อยู่นั้น เพราะฉะนั้นจึงควรสร้างความดีไว้เสียตั้งแต่ต้นมือ อย่าได้นอนใจ

เฉพะอย่างยิ่งภาวณา พุทโธๆ หรือกำหนดลมหายใจเข้าออก ลมมีความสัมผัสที่ ตรงไหนมากกว่าเพื่อน เช่น ตั้งจุมูกเป็นต้น ให้มีสติตั้งดูอยู่ที่ลมหายใจเข้าออก สัมผัสที่ตั้ง จุมูกก็ให้กำหนดอยู่ที่นั่น หายใจเข้าก็รู้ หายใจออกก็รู้ รู้อยู่ทุกระยะในขณะที่ลมผ่านเข้า ผ่านออก จิตเมื่อได้จดจ่ออยู่ตรงนั้นด้วยสติแล้วก็จะสงบตัวลงไป เย็นลงไปๆ ลมจะค่อย ละเอียดเข้าไปๆ จนกระทั่งปรากฏว่าลมหมดในความรู้สึกเลย ไม่มี สิ่งที่มีก็คือความรู้ที่ ละเอียดอันสุขุมมากทีเดียว พอลมละเอียดลงไป จิตก็ละเอียด บางครั้งลมหายใจเบบใน ความรู้สึก แต่ความรู้ไม่หาย อยู่เสียตรงนั้น อยู่ด้วยความละเอียด นี่ประการหนึ่ง ประการ ที่สองเรากำหนดพุทโธ ก็ให้มีความรู้สึกอยู่กับคำว่า พุทโธๆ ไม่ต้องไปกำหนดกฎหมายว่า สูงว่าต่ำ ว่าทำในสถานที่ใด ให้มีความรู้อยู่กับ พุทโธๆ แล้วจิตก็จะสงบเข้ามาในจุดนั้น ที่นี้

คำว่า พุทโธ กับความรู้ก็เลยกลมกลืนเป็นอันเดียวกัน ในขณะที่มันกลมกลืนเป็นอันเดียวกันแล้วนั้น เราจะบริหารหรือไม่บริหารก็ไม่สำคัญ เพราะความรู้เด่นดวง แล้วอยู่กับความรู้ที่เสีย

เพราะคำว่า พุทโธ ก็ดี อานาปานสติ ก็ดี ก็เปรียบเหมือนกับเหยื่อล่อปลานั่นเอง ถ้ามีแต่เบ็ดปลาก็ไม่กิน ต้องเอาเหยื่อมาล่อเพื่อให้ปลากินเบ็ด ถ้ามีแต่จิตเฉยๆ ก็หาที่ยึดไม่ได้ ต้องอาศัยอานาปานสติคือลมหายใจเข้าออกเป็นอารมณ์ของใจ หรือต้องอาศัยคำบริกรรมมีพุทโธเป็นต้น ให้เป็นที่ยึดของใจ พอจิตรวมตัวเข้าไปเป็นอันเดียว มีความทรงตัวหรือมีความเป็นตัวของตัวเองโดยเอกเทศแล้ว คำบริกรรมอันนั้นก็หมดปัญหาไปเอง เช่น ลมหายใจก็หมดปัญหาไป คำว่า พุทโธ ธัมโม หรือสังโฆ อะไรก็ตามซึ่งเป็นคำบริกรรมมากน้อยก็หมดปัญหาไป เหลือแต่ความรู้ล้วนๆ เราจะว่า พุทโธ คำว่า พุทโธ กับจิต ก็เป็นอันเดียวกันเสีย คำว่า ธัมโม ธรรมกับจิตก็เป็นอันเดียวกันเสีย สังโฆ สังฆะกับจิตก็เป็นอันเดียวกันเสีย รู้เด่นดวงก็ปล่อย เวลานั้นปล่อยหมด เหลือแต่ความรู้ล้วนๆ เด่น นั่นละคือบ่อแห่งความสุข

เราเคยประสบพบเห็นความสุขมาด้วยทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย อะไรมามากมายกายกอง ไม่เหมือนความสุขที่ปรากฏขึ้นโดยลำพังของจิต ที่ได้อบรมจิตตภาวนานี้เลย ความสุขอันนี้เป็นความสุขที่ละเอียดสุขุมมากยิ่งขึ้นกว่าความสุขใด และไม่เจือปนด้วยยาพิษเหมือนอย่างความสุขอื่นๆ ซึ่งยาพิษนั้นจะตามมาในฉากต่อไป แต่ความสุขอันนี้ไม่มีฉากที่จะให้เป็นพิษ ทำให้จิตมีความเด่นดวง จิตเป็นหนึ่งภายในตัวของเรา แต่ที่เป็นหนึ่งไม่ได้ก็เพราะสิ่งที่คละเคล้า อารมณ์ต่างๆ นี้เต็มไปหมด อันนั้นก็ยึดอันนี้ก็ถือ อันนั้นก็คิดอันนี้ก็ปรุง เลยไม่ทราบว่าจะเอาอะไร ล้วนแล้วตั้งแต่เรื่องปรุงเรื่องแต่งเรื่องยุ่งเหยิงวุ่นวาย หายึดเอาสาระไม่ได้จากความคิดนั้นๆ

เพื่อยึดได้ในข้อใดข้อหนึ่งให้เป็นหลักของใจ ท่านจึงสอนให้ภาวนา เช่น พุทโธๆ เป็นต้น ให้อยู่ในอารมณ์อันเดียว เมื่อจิตได้ยึดกับหลักนั้นเป็นกฎเป็นเกณฑ์เป็นที่แน่ใจด้วยความมีสติแล้ว จิตก็จะสงบตัวลงไป แล้วปรากฏเป็นความเด่นดวงขึ้นมา ในขณะที่ปรากฏเด่นดวงของผู้รู้ขึ้นมาอย่างเด่นชัดภายในจิตใจนั้น จะเป็นความสุขความเบาใจ ความแปลกประหลาดและอัศจรรย์ขึ้นในขณะเดียวกัน นั่นแหละผู้ภาวนาจะมีความกระหม่อมยิ้มย่องในผลที่ตนปรากฏขึ้น และจะเกิดความขยันหมั่นเพียรขึ้น โดยไม่ต้องมีอะไรมาบังคับ เพราะผลนั้นแลเป็นเครื่องให้ตั้งตูดจิตใจ ที่จะให้ประกอบความพากเพียรหนักขึ้นเป็นลำดับๆ จนกระทั่งเห็นชัดเข้าไปโดยลำดับอีกเช่นเดียวกัน

เพราะจิตเป็นสิ่งที่ละเอียดสุขุมมากที่สุด จะเปลี่ยนสภาพจากความหยาบเข้าสู่ความละเอียดเสมอไป เมื่อได้รับการอบรมอยู่โดยสม่ำเสมอ จนกระทั่งถึงความบริสุทธิ์หลุดพ้นไปได้ ไม่มีอะไรที่จะประเสริฐในโลกธาตุอันนี้ และไม่มีอะไรที่จะประเสริฐในร่างกายของมนุษย์และสัตว์ นอกจากจิตนี้เท่านั้นถ้าทำให้ประเสริฐ ถ้าทำให้เลวก็ไม่มีอะไรจะเลวยิ่งกว่าใจ ใจเป็นสิ่งที่อบรมได้ เป็นสิ่งที่จะตัดแปลงแก้ไขได้ทั้งทางดีและชั่ว ขึ้นอยู่กับเราซึ่งเป็นเจ้าของของใจ ได้แก่อสติกับปัญญานั้นแล เป็นเจ้าของผู้คอยประคับประคองจิตใจให้คิดไปในแง่ต่าง ๆ

ถ้าปราศจากสติเสีย ก็เหมือนอย่างคนบ้าคนบอที่เดินงกๆ งันๆ อยู่ตามถนนหนทาง เขามีความรู้เหมือนกัน แต่ความรู้สึกดีชั่วเขาไม่มี ว่าผิดถูกประการใดเขาไม่มี มีแต่ความรู้ โดยไม่มีสติ อยากทำอะไรก็ทำ อยากนั่งที่ไหนก็นั่ง แม้ที่สุดสี่แยกไฟแดงเขาก็นั่งเขาเฉย กลางถนนเขาก็เดินไปทั้งๆ ที่รถวิ่งขวักไขว่กันอยู่ เขาก็ไม่สนใจว่าอะไรจะมาชนมาโดนเขา หรือว่าเขาเดินผิดกฎจราจรอะไรเขาไม่สนใจ เพราะไม่มีความระลึกว่าสิ่งนี้ผิดสิ่งนั้นถูก มีแต่ความรู้อันเดียวเป็นอย่างนั้น คนที่ว่าเป็นบ้าก็คือไม่มีสติเป็นเครื่องรักษา ไม่มีสติเป็นเจ้าของ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องกลั่นกรอง

ฉะนั้นผู้ปฏิบัติจึงต้องฝึกหัดสติ ให้มีสติเครื่องรับทราบ ให้มีปัญญาเป็นเครื่องสอดส่องมองดูว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ควรทำอย่างไรไม่ควรทำอย่างไร จิตเมื่อได้รับการอบรมด้วยสติปัญญาอยู่เสมอ สติปัญญาเมื่อได้รับการฝึกตนอยู่โดยสม่ำเสมอแล้วจะมีความแก่กล้าสามารถรอบตัวเข้าโดยลำดับๆ จนสามารถรักษาจิตไว้ได้ แล้วก็เลิศๆ ด้วยอำนาจของสติปัญญานั้นแลเป็นเครื่องขัดเกลาจิตให้ถึงความเลิศ มนุษย์เราเลิศอยู่ที่ใจ เลวอยู่ที่ใจ ร่างกายเป็นดินน้ำลมไฟ เหมือนๆ กันหมด เพราะร่างกายนี้เป็นเครื่องมือ จะพาทำดีก็ได้พาทำชั่วก็ได้ สำคัญที่ใจเป็นผู้บงการว่าผิดถูกดีชั่วประการใด จะพากายวาจານี้หมุนไปทางไหน ขึ้นอยู่กับใจซึ่งเป็นเจ้าของที่มีสติเป็นผู้ควบคุม ถ้าไม่มีสติแล้วก็เป็นอย่างที่ว่านั่นแหละ

เราไปที่ไหนไม่มีจุดหมายปลายทาง อยู่ที่ไหนไม่มีหลักมีเกณฑ์ ดีแล้วหรือ คนไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่มีความหมาย อยู่ก็ไม่มีความหมาย ตายก็ไม่มีความหมาย ไปเกิดที่ไหนก็ไม่มีความหมาย คนหาความหมายไม่ได้ก็คือคนหาสาระแก่นสารไม่ได้ เราจะทำยังไงจึงจะให้มีความหมาย มีสาระแก่นสารภายในตัวของเรา ก็ต้องอบรมจิตใจ ใจเป็นใจของเรา ไม่ใช่ใจของใคร เราเป็นผู้รับผิดชอบ ทุกข์เราก็ต้องรับ สุขเราก็ต้องรับ เมื่อเราเป็นผู้รับผิดชอบอยู่รอบด้านเช่นนี้ เราจึงควรที่จะอบรมจิตใจของเราให้ไปในทางที่ถูกที่ดี เพื่อเป็นความสุข

ความเจริญ สมความมุ่งหมายที่เราเกิดมาต้องการสุข ไม่มีใครที่จะต้องการทุกข์ในโลกอันนี้ แต่ทำไมจึงเจอกันอยู่ไม่แล้วไม่เล่าสักที ไปที่ไหนบ่นอ้อกันหมดว่าเป็นความทุกข์อย่างนั้น อย่างนี้ คนจนก็บ่น คนมีก็บ่น คนโง่ก็บ่น คนฉลาดก็บ่น ทำไมจึงไม่มีใครหลีกเลี่ยงจากทุกข์ไปได้

เราไม่ต้องการความทุกข์ ทำไมจึงเจอแต่ความทุกข์ เป็นเพราะเหตุใด ก็เป็นเพราะเสาะแสวงหาในทางที่ไม่ถูก ว่าคนฉลาดมันฉลาดจริงในทางที่จะหาความทุกข์ให้แก่ตน แต่จะหาความสุขให้แก่ตนมันไม่ฉลาด มันโง่ที่ตรงนี้ แล้วทุกข์เข้ามาที่ช่องว่างคือความโง่ มันมีช่องโหว่อยู่ที่นี่มันก็เข้าตรงนี้

พระพุทธเจ้าท่านสอนโลกสอนอย่างถูกต้องแม่นยำ ความสุขพระองค์ได้พบแล้ว ด้วยการปฏิบัติ จึงได้นำเอาผลแห่งการปฏิบัตินั้นออกแสดงให้โลกทั้งหลายได้ทราบ ให้ประพฤติปฏิบัติอย่างนั้นๆ สั่งสอนโลกท่านไม่ได้สั่งสอนด้วยความทวิโหย สั่งสอนแล้วด้วยความเพียงพอของพระองค์ พอทุกสิ่งทุกอย่างแล้วภายในพระทัย พระพุทธเจ้าจึงไม่ใช่เป็นคนจน ไม่ใช่เป็นคนทวิโหยเหมือนโลกทั่วๆ ไป การสั่งสอนโลกจึงสั่งสอนด้วยความเมตตาปราณีทั้งนั้น

แม้ที่สุดวันจะปรินิพพานก็ยังต้องประทานโอวาทให้แก่สุภททปริพาชก ที่มาทูลถามปัญหาให้ได้บวชและได้บรรลुरुธรรมในคืนวันนั้นเป็นสาวกองค์สุดท้ายจนได้ ใครที่จะมีความสม่ำเสมอเหมือนพระพุทธเจ้า และใครที่จะพูดได้ถูกต้องแม่นยำยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า ในโลกทั้งสามนี้ไม่มี เราจะเชื่อใครถ้าไม่เชื่อ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมํ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ เราจะเชื่อใคร เราเชื่อเรา เราก็อเชื่อไม่ได้ มันหลอกตัวอยู่ตลอดเวลา อ้าว วันนี้ว่าจะทำมันเกลโลลไปแล้วไปทำนั้นเสีย วันนั้นจะทำนั้นเกลโลลไปทำนี้เสีย อ้าวว่าจะไปไม่ไปว่าจะอยู่ไม่อยู่ มันตลบตะแลงยิ่งกว่าอะไร ในตัวของเราเองแล้วจะเชื่อมั่นได้ยังไง จึงต้องหาหลักหาเกณฑ์มาเป็นที่ยึด เช่น พุทฺธํ ธมฺมํ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ เป็นที่ยึดของใจ ทำให้แม่นยำมั่นคง เราจะได้หลักดีไว้ใช้ประโยชน์สำหรับเราเอง

ตายแล้วมันไม่สูญนี่นา ตายแล้วมันแล้ว แต่ที่มันไม่แล้ว อยู่ในโลกนี้มันก็เป็นทุกข์ เพราะใจดวงนี้ แล้วไปโลกหน้ามันจะเอาสุขเพราะใจดวงนี้มาจากไหน ถ้าไม่ได้สร้างความคิดไว้สำหรับตัวให้เป็นความสุขแล้ว อยู่โลกไหนมันก็คือกองทุกข์นั้นแล ถ้าจิตได้สร้างความคิดไว้สำหรับตนเองแล้ว อยู่โลกไหนก็เย็น มีชีวิตอยู่นี้ก็สบาย ตายไปแล้วก็เป็นสุข เพราะจิตพาให้เป็นสุข จิตไม่ได้ตาย ฉะนั้นความดีจึงเป็นสิริมงคลอย่างยิ่งแก่มนุษย์เรา ผู้ที่รู้ดีรู้ชั่ว รู้

สุขรู้ทุกข์ ควรจะสั่งสมอบรมให้มีขึ้นภายในจิตใจ ศาสนาก็สอนมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญ เป็นใหญ่เป็นโตนี้ก่อนสัตว์ประเภทอื่น ๆ พระพุทธเจ้าสอนเรา

พุทธศาสนาไม่ใช่สมบัติของใคร แต่เป็นของทุกคนผู้มีความสนใจและปฏิบัติตาม ความสุขก็ไม่ใช่ของใครทั้งนั้นโดยเฉพาะ แต่เป็นความสุขของทุกคนที่กระทำได้ด้วยกำลัง ของตนเองในทางที่ถูกต้องดีงาม ก็เป็นความสุขขึ้นมา เราไม่ต้องการเป็นคนหมดหวัง เรา ต้องการเป็นคนมีหวัง เราไม่ต้องการความหมดสาระแก่นสาร เราไม่ต้องการความหมด ความหมาย เราต้องสร้างความหมายขึ้นในตัวของเราด้วยความดี เราต้องสร้างความดีขึ้น ภายในจิตใจของเรา เพื่อเป็นสุข เราอยู่ไหนเราก็มีความหมาย อยู่ที่นี่ก็มีความหมาย ตายไป ก็มีความหมาย อยู่ที่นี่ก็มีสาระ ตายไปก็มีสาระคุณประจำตน นี่เป็นหลักสำคัญที่มนุษย์เราผู้ว่า ตนเป็นผู้ฉลาด จะพึงสร้างให้มีภายในจิตใจของตนอย่าได้ประมาท

ความตายมันตายได้ทุกเวล่ำเวลา อยู่ที่ไหนตายได้ทั้งนั้น เมื่อหมดกำลังที่จะสู้ต่อกันแล้วในระหว่างแห่งธาตุชั้นนี้ กับปัจจัยทั้งหลายที่สู้ต่อกันมา เมื่อหมดกำลังแล้ว ตายได้ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นหญิง เป็นชาย เป็นนักบวช และฆราวาส หมดลมหายใจแล้วตาย ทั้งนั้นแหละ เราอย่ากำหนดว่าปีนั้นปีนี้เราจะตาย ปีนั้นเราจะยังมีชีวิตอยู่ ให้ถ้ามลมหายใจ หมดลมหายใจหมดเมื่อไรเป็นตายเมื่อนั้นแหละ เวลานี้ลมหายใจมีอยู่เราก็ที่ทราบอยู่ อะไรที่เรา ควรจะสร้างให้เป็นสิริมงคล หรือเป็นคุณงามความดีแก่ตน ให้รีบสร้างเสียตั้งแต่วันนี้ อย่าได้นอนใจ อย่าประมาท อย่าหลอกตนเองไปนาน เดียวตายแล้วไม่มีอะไรติดตัว

ว่า กุสลา ธมฺมา กุสลา ธมฺมา ก็ว่ากันไปอย่างนั้นแหละ จะว่ายังไง ให้ กุสลา ธมฺมา ภายในตัวเสียตั้งแต่บัดนี้ กุสลา แปลว่า กุศล ความฉลาด คนมีความฉลาดย่อมหา ความสุขเจอ ให้สร้างความฉลาดไว้ในตัวเสียตั้งแต่บัดนี้ อย่าให้คนอื่นมา กุสลา ธมฺมา กุ สลา ธมฺมา ให้อย่างไปเลย สร้างเสียตั้งแต่บัดนี้ จะได้เป็นที่แน่นอนตัวเอง ตายแล้วใครจะมา กุสลาไม่กุสลาให้ไม่สำคัญ เมื่อเราได้สร้างกุสลา คือความเฉลียวฉลาดรอบตัวของเราแล้ว เราต้องมีบุญมีกุศล เพราะเราสร้างด้วยความฉลาดตามหลักธรรมพระพุทธเจ้า อยู่ไหนก็ เป็นมงคล กุสลาไม่กุสลาไม่สำคัญ เราไปกุสลาอยู่ภายในตัว บุญมีอยู่กับตัวของเราแล้ว เอา เท่านั้นแหละ

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควร ก็ขอภัยจากท่านทั้งหลายด้วย เทศน์เป็นธรรมะปา บังเบ้ง ๆ

รับฟังรับชมพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.Luangta.com หรือ www.Luangta.or.th
และรับฟังจากสถานีวิทยุสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุอุดร
FM 103.25 MHz